

ضياء التجويد

خير الدين خيرخواه

www.ketab.ir

ضیاء التجوید	:	سرشناسه
ضیاء التجوید. خیرالدین خیرخواه	:	عنوان و نام پدیدآور
تربت جام، شیخ الاسلام احمد جام، ۱۳۹۰	:	مشخصات نشر
۱۲۸ صفحه	:	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۹۶۴-۲۴۷-۰۵۶-۳	:	شابک
فیفا	:	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه به صورت زیر نویس	:	یادداشت
ترتیل و تجوید قرآن کریم	:	موضوع
۳ت ۱۶ الف / ۲ / ۱۴۶	:	رده بندی کنگره
۲۹۷/۳۳۲	:	رده بندی دیویی
۵۲-۱۵۴۱۲ م	:	شماره کتابشناسی ملی

ضیاء التجوید	:	نام کتاب
خیرالدین خیرخواه	:	مؤلف
شیخ الاسلام احمد جام	:	ناشر
اول ۹۰	:	نوبت چاپ
۳۰۰۰ نسخه	:	شمارگان
رقعی	:	قطع
۱۵۰۰ تومان	:	قیمت
۹۷۸-۹۶۴-۲۴۷-۰۵۶-۳	:	شابک
۰۷۸۶۲۰۹۱۴۱ (انتشارات کوثر)	:	تلفن مرکز پخش

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می باشد

فهرست مطالب

۷	تقریظ دکتر محمد ایاز نیازی
۹	تقریظ استاد قاری عبدالکبیر حیدری
۱۱	مقدمه:
۱۲	آشنائی با قرآن کریم
۱۲	تعریف قرآن کریم:
۱۵	عظمت قرآن مجید:
۱۹	تعریف قرائت:
۱۹	فضیلت تلاوت قرآن کریم:
۲۰	آداب تلاوت قرآن کریم:
۲۱	آداب تعلیم شاگرد از استاد:
۲۲	حفظ و نگهداری قرآن کریم:
۲۴	فضیلت تحسین قرائت:
۲۷	مراتب قرائت قرآن کریم:
۲۸	آشنائی با تجوید
۳۰	اقسام تجوید:
۳۴	اهمیت تجوید:
۳۹	واضع علم تجوید:
۴۰	استعاذه (اعوذ بالله)
۴۱	فوائد استعاذه:
۴۲	جهر یا خفیه خواندن استعاذه:

۴۲.....	بسمله (بسم الله).....
۴۳.....	سوره توبه:.....
۴۵.....	بخش عملی تجوید.....
۴۵.....	معرفی حروف.....
۴۶.....	القاب حروف.....
۵۳.....	فرق میان حرف ضاد و حرف ظاء:.....
۵۸.....	دوم - مخارج حروف:.....
۵۸.....	تعریف مخرج:.....
۵۹.....	مخرج اول.....
۵۹.....	مخرج دوم.....
۵۹.....	مخرج سوم.....
۶۰.....	مخرج چهارم:.....
۶۰.....	مخرج پنجم:.....
۶۰.....	مخرج ششم:.....
۶۱.....	معرفی دندانها:.....
۶۲.....	مخرج هفتم:.....
۶۲.....	مخرج هشتم:.....
۶۲.....	مخرج نهم:.....
۶۳.....	مخرج دهم:.....
۶۳.....	مخرج یازدهم:.....
۶۴.....	مخرج دوازدهم:.....
۶۴.....	مخرج سیزدهم:.....
۶۴.....	مخرج چهاردهم:.....

۶۵	سوم - صفات حروف (بیان صفات متضاده).....
۶۵	تعریف صفت:.....
۶۶	تعریف صفت ذاتیه:.....
۶۶	تعریف صفت محسنه:.....
۶۷	صفات ذاتیه هفده قسم است:.....
۶۷	صفات متضاده چهار تند از:.....
۶۷	صفت متوسط:.....
۷۴	چهارم - بیان صفات غیر متضاد:.....
۷۸	پنجم - صفات محسنه:.....
۸۱	ششم - قواعد ادغام.....
۸۵	سکته:.....
۸۸	هفتم - اخفاء.....
۹۰	قواعد میم ساکن.....
۹۱	تعریف اقلا ب:.....
۹۳	هشتم - قواعد همزه وقواعد مد:.....
۹۴	تعریف همزه وصلی:.....
۹۴	تعریف همزه قطعی:.....
۹۴	قواعد مد:.....
۹۵	حروف مده.....
۹۶	تعریف مد اصلی:.....
۹۶	تعریف مد فرعی:.....
۹۷	تعریف مد متصل:.....
۹۷	تعریف مد منفصل:.....

- تعریف مد عارضی: ٩٨
- تعریف مد لازمی: ٩٨
- تذکر حروف مقطعه ٩٩
- تعریف مد لازم کلمه منقل: ٩٩
- تعریف مد لازم کلمه مخفف: ١٠٠
- نهم - قواعد اجتماعی ساکنین: ١٠٢
- اجتماع ساکنین علی حده: ١٠٢
- اجتماع ساکنین علی غیر حده: ١٠٢
- قواعد لام جلاله ١٠٤
- قواعد لام تعریف: ١٠٤
- مثال حروف شمسى ١٠٦
- دهم - قواعد (ر) ١٠٧
- یازدهم - قواعد وقف: ١١١
- دوازدهم - علائم وقف ١١٤
- سیزدهم - فواید ضروری: ١١٨
- چهاردهم - قواعد هاء ضمیری: ١٢٢
- اختلاف قرائت: ١٢٤

تقریظ

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله واصحابه ومن والاده وبعد، بدون شك علم تجوید از اشرفترین علوم شرعی به شمار می‌رود، زیرا که تعلق آن با شرفترین و جامع‌ترین کتاب الهی است که عبارت است از قرآن کریم.

درست خواندن آن بر هر فرد مسلمان فرض است، زیرا که در عدم آن مراد الهی تبدیل می‌شود، که آن در حقیقت تحریف است و تحریف کلام خداوند جل جلاله بزرگترین جرم و گناه است، برابر است که تحریف در معنا باشد یا در لفظ.

آری برخی از مردمان مشکل طبیعی در اداء بعضی حروف دارند، که با وجود همه تلاش و سعی آن را رفع کرده نمی‌توانند؛ ایشان معذورانند و مآخوذ نیستند بلکه مآجورانند، چنانچه پیامبر گرامی ﷺ در باره ایشان فرموده است که «کسی قرآن را به تکلیف تلاوت می‌کند، یعنی مشکل طبیعی دارد، وی مستحق دو اجر می‌شود، اجر تلاوت و اجر مشقت» در غیر آن غلط خواندن قرآن عذر پنداشته نمی‌شود. متأسفانه که امروز بجز مجموع از قراء و حفاظ کرام که تجوید را با زیاد سعی و تلاش می‌آموزند و می‌آموزانند و اکثریت مطلق به اصل علم این موضوع اعتنای ندارند

که خود این یک نوع بی اعتنای در باره قرآن پاک است، زیرا که قرآن پاک مرکب از نظم (لفظ) و معنا است. پس تصحیح هردو و اهتمام بر هردو جانب مطلوب است در غیر آن وعید «رُبَّ قَارِی للقرآن والقرآن یلغنه» صدق پیدا می کند - والعیاذ بالله.

بناء اقدام برادر محترم قاری صاحب خیرالدین "خیرخواه" استاد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه کابل، تهیه و جمع آوری شان این مبحث گران بها را تحت عنوان «ضیاء التجوید» بدون شک خدمت بزرگی برای قرآن کریم است، ایشان در اعداد و جمع آوری این مبحث شیوهی خیلی زیبا، سلیس و آسان را به کار برده و کوشیده اند که هر موضوع تجوید را به شکل مفصل و واضح مطرح و مورد بحث قرار دهند.

در حقیقت این خدمت بزرگی و صدقه جاریه ای پنداشته می شود که ثواب و اجر آن غیر منقطع خواهد بود. در آخر از الله متعال برای برادر محترم قاری صاحب خیرخواه اجر عظیم و ثواب جزیل در برابر این عمل نیک و خدمت به قرآن مسئلت می نمایم.

دکتر محمد ایاز یازی

استاد دانشکده شرعیات دانشگاه کابل

۱۳۸۹/۱۰ هـ ش

تقریظ

الحمد لله رب العالمين والصلاة على رسوله محمد وآله الطاهرين واصحابه المنتجبين.

وبعد بمصداق آیه مبارکه (انما نزلنا الذكر وانا له لحافظون) باری تعالی - جلّت عظمتش - با این تأکیدات آیه شریفه شدیداً حفظ قرآن کریم را از هر جهت تعهد فرموده و در هر عصر و زمان و در هر شغل لباس محققین و مفسرین که مبین علوم قرآن اند. و قاریان که حفظ تجوید وصحت قرائت آنرا می نمایند همیشه بوده و هست الی الابد.

خوب بر اهل نظر پوشیده نیست که اهمیت هر علم و بحثی بسته به عظمت موضوع آن می باشد که هر چه موضوع والاتر، بحث در افراط آن پرارزش تر و بالاتر می باشد.

جناب عالی استاد قاری خیرالدین (خیرخواه) استاد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه کابل، که در تالیف این مبحث گرانها تحت عنوان (ضیاء التجوید) که در رشته تجوید قرائت کلام

الله مجید زحمات بسزایی متحمل شده، سالیان متمادی است که به تعلیم قرآن شریف اشتغال دارند و معظم له ضمن تعلیم علم شریف تجوید با ذوق و شوق سرشاری، کتابی در این علم تالیف فرموده‌اند که از باب فن مطالعه مطالب مندرجه در آن تصدیق خواهند فرمود که در علم تجوید کمتر کتابی بجامعیت این اثر نفیس تالیف شده است.

این کتاب علاوه بر قواعد و نکات علم تجوید شامل مطالب مهمه دیگری راجع به علوم مربوطه قرآن شریف نیز می‌باشد. مندرجات هر قسمت و هر فصل آن برای خواننده بسیار مفید و سودمند است و مؤلف محترم منتهای حسن سلیقه و ذوق را در گرد آوردن اثر پرارزش خود بکار برده است.

تلك آثارنا تدلّ علینا بهترین شناسنامه مقام شامخ این بزرگوار همین کتاب مستطاب است. امیدوارم برادران و قاریان عزیز از زحمات ایشان قدردانی فرمایند و خداوند عزّوجلّ ایشانشان را در جامعه زیاد فرموده اجر اعطانماید، جزاکم الله فی الدارین

(استاد الشیخ عبدالکبیر حیدری افغانی عضو ریاست قراجهانی)

جمهوری مصر

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

الحمد لله رب العالمين والعاقبت للمتقين الصلوة والسلام على خير خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين.

وبعد! هدف از انتخاب این بحث تحت عنوان (ضیاء التجوید) کمک نمودن برای اطفال، جوانان و جوانان عزیز بخصوص حاملان قرآن کریم که قرآن را منجیل کتاب (هدی للمتقين الذين يؤمنون بالغيب و يقيمون الصلوات و مماررونهاهم يفتنون) باور و قبول نموده تلاوت می کنند، می باشد. تا ازین طریق بتوانند قرآن کریم را بصورت درست با ادا نمودن مخارج حروف و با تجوید آسان و عام لهم بخوانند.

بنابراین بنده منجیل یک مسلمان و طیفه خود دانسته بحثی را به رشته تحریر گرفتم. و این جزوه دارای آشنای با قرآن کریم، تعریف، موضوع، فائده و هدف علم تجوید، همچنان اهمیت علم تجوید، دلایل ایجاد علم تجوید، القاب حروف، مخارج حروف و شیوه استفاده از آن می باشد، که برای تلاوت کننده گان و بخصوص مبتدیان قرآن کریم مفیدیت خاص خود را دارد.

در پایان از الله متعال ﷻ، استدعا می کنم که این کار بنده عاجز را خدمت در راه دین قبول نموده از جمله ای ذخیره آخرت بگرداند.

آمین!
خیرخواه

آشنائی با قرآن کریم

تعریف قرآن کریم:

قرآن در لغت به معنی خواندن است، و در اصطلاح کلام موجز و کوناه الله ﷻ بوده که توسط حضرت جبرئیل امین علیه السلام برخاتم انبیاء سیدنا محمد ﷺ نازل و در مصحف تحریر شده است تلاوت آن عبادت و نقل آن از رسول ﷺ تا عصر حاضر بصورت تواتر ثابت است شروع آن سوره فاتحه و ختم آن سوره ناس می باشد.

اگر به تعریف فوق وقت نمائیم نکات ذیل قابل توجه است.

۱ - کلام موجز و کوناه: یعنی کلام مخلوقات و حتی سخن ملائک، انبیا و همه قوانین در برابر این کلام از هر لحاظ اظهار عجز می نمایند، به خاطر اینکه این کلام موجز و پر معنا است.

۲ - انتساب آن به الله ﷻ: این مفهوم را واضح میسازد که قرآن کریم کلام الله ﷻ است و کلام مخلوقات نیست.

۳ - توسط جبرئیل علیه السلام: بدین معنی که قرآن وحی جلی بوده توسط جبرئیل علیه السلام به حضرت رسول خدا ﷺ آورده شده است.

۴ - تلاوت آن عبادت است: یعنی قرآن کریم احادیث قدسی نبوده زیرا تلاوت احادیث قدسی عبادت نیست و خواندن آن در